

IZ BELEŽNICE POSLANCA CIRILA STANIČA

Graditeljem črnih gradenj!

Gospod dr. Milan Naprudnik dipl. gradb. inženir nam je v juliju v »Delu« (torkova rubrika o znanosti) nakazal vrsto problemov, ki se pojavljajo v zvezi s preprečevanjem in likvidacijo črnih gradenj. Za našo redavoljno družbo je porazna ugotovitev, da je letos na področju Slovenije 30 odstotkov več črnih gradenj, kakor jih je bilo pretekla leta.

Ali javnost ve, kako so se vsi naši zadolženi upravni organi zadnja leta zavzemali, da bi bistveno zmanjšali število črnih gradenj? Izgleda pa, da nam je svoboda v novi državi prinesla bolj optimistično gledanje na ta problem v tem smislu, da se sedaj ni treba tako strogo držati starih in novih predpisov, ker ni več diktature oblasti nad prebivalstvom, ampak da se lahko razžarimo v samovolji, ki nas je pred vojno in po njej zatirala. Strokovnjaki pa ugotavljajo, da temu ni tako, da je vsaka črna gradnja bila in je še vedno za narodno gospodarstvo velika škoda. Družbo stane reševanje vsake črne gradnje dvakratni znesek realne vrednosti »črnega« objekta, ki jo mora črnograditelj ali družba ob sanaciji plačati.

Iz dolgoletne prakse naštevam naslednja dela in stroške, ki nastanejo ob reševanju ali saniranju objekta:

1. skrito preplačilo črnograditelja za zemljišče
2. zasilno urejanje vozišča do črne gradnje
3. zasilna napeljava vode
4. zasilna napeljava elektrike
5. zasilni nasip dvorišča in sveta okoli objekta
6. zasilna greznica, ali pretok v odprti jašek
7. plačilo nepreverjenih načrtov brez statike
8. plačilo sušmarjev zidave, elektrike, vodovoda itd.
9. stroški rušenja in stroški cenilcev
10. stroški vseh novih komunalnih napeljav vode, elektrike, plina itd. v pravih profilih in kvaliteti
11. odvoz zasilnega nasipa ob polaganju kanalov za fekalne in meteorne vode za končno vodovodno napeljavo, za elektriko, plin, telefon, javno razsvetljavo itd.
12. odvoz zasilnega nasipa na zasilni dovozni cesti ali dovoz nosilnega nasipa za vozišče
13. asfaltiranje dovozne ulice
14. urejanje hodnikov za pešce
15. urejanje zelenice in nasadov
16. gradnja novega standardnega objekta (na ključ) z upoštevanjem statike, potresa, toplote itd.
17. označevanje ulic in hišnih števil
18. stroški urejanja na zemljiški knjigi
19. stroški zavarovanja tega objekta
20. stroški načrtov, vodstva, nadzorstva, inšpekcij itd.
21. stroški upravnih organov itd.

Vsi državljani Slovenije moramo resno in zavestno vzeti na znanje, da so vse črne gradnje le zasilna rešitev problema, ki pa nas stane dvakrat več, kot če bi gradili po zakonih in predpisih. Na članek pričakujem komentar.

Protihrupna ograja tovarne Ilirija ob Tržaški cesti

Ko smo zadnja leta urejali Tržaško cesto, je uprava tovarne »Ilirija« izsilila, da so na družbene stroške zgradili ob Tržaški in Jadranski ulici vzdolž njene vrtnice posesti protihrupno obcestno ograjo. Za ograjo so samo barake. Tovarna je 50 m na vrtu.

Ograja je iz montažnih železobetonskih kotnih plošč, višine preko 2 metra in na samem vogalu obeh ulic, višine 3 m. Plošče so položene v železobetonski temelji. Ob hodniku za pešce so sedaj pustili 30 cm širok pas zemlje za posaditev plazilk. Sedaj sem opazil da so te zelenice posadili tako, da so ostale gole planke. Prosim za pojasnilo:

- a) Kdo je bil projektant ograje?
- b) Kdo je dal dovoljenje za takšno ograjo?
- c) Ali je zahteval inšpektor za hrup takšno ograjo?
- d) Zakaj pa niso zgradili takšno ograjo tudi vzdolž ostalih odsekov Tržaške ceste. Kako bi tedaj zгледалa Tržaška cesta? Kje so vendar oblikovalci mesta? Tovarna Ilirija ima na nasprotni strani objekt »Narta« s prekrasno ograjo, sama se je pa zabarikadirala z grdo, neokusno železobetonsko planko. Kakšna primerjava!

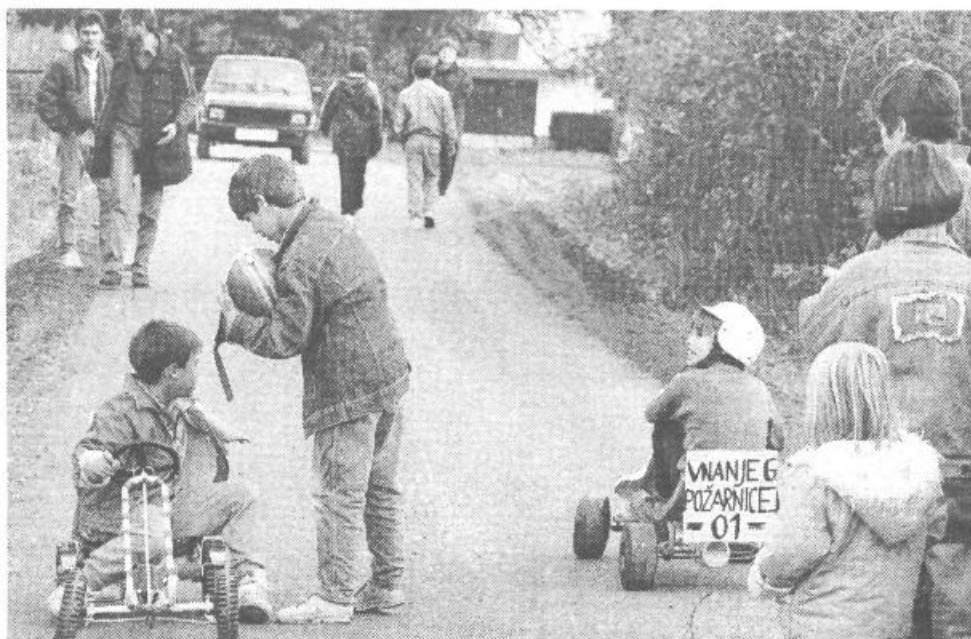
Previsoka ograja ob Gerbičevi ulici

Posestnik ob Gerbičevi ulici je ob sanaciji hiše zgradil tudi novo montažno betonsko ograjo, visoko preko 2 metra in zadaj za ograjo pokrit parkirni prostor s tlakovanim vhodom.

Po mnenju prebivalcev ulice je ograja zelo neprimerna – ni lepa, tlak vhoda in streha parkirišča pa odvajata vodo preko hodnika za pešce na cestno kanalizacijo.

Prosim za pojasnilo, ali je dala občina dovoljenje za tako visoko obcestno ograjo in za odvajanje vode neposredno na cesto. Objavi naj se ime oblikovalca, ki je lastniku sprojeiral in predlagal tako ograjo.

Občinski oddelek za gradbeno dovoljenja naj sicer posreduje zadevo inšpektorjem.

Zgornji posnetek je iz Vnanjih Goric, kjer so 25. oktobra odprli tisoč metrov dolg odsek asfaltirane ceste v vasi Požarnice, na katerega so čakali domala dvajset let. Sicer pa krajane te KS čaka pomembna naloga – izgradnja prepotrebne kanalizacije z obnovitvijo čistilne naprave. Za tem pa bo moč asfaltirati še druge krajevne ulice in ceste.

Dobili smo prvega magistra hudourništv

Pogovor z direktorjem Podjetja za urejanje hudournikov, dipl. inž. Danilom Bedenom je potekal prav na dan, ko smo dobili Slovenci prvega magistra znanosti hudourniških ved. To je po zagovoru naloge »Ekološke osnove urejanja erozijskih območij na primeru Polhograjskih Dolomitov« postal dipl. inž. Aleš Horvat. Ker je podjetje, ki ima sedež na Hajdrihovi 28, pomembno enoto pa še v Podsmreki, se je direktor najprej pomudil pri odnosu sedanjega vodstva naše občine do kolektiva. »Medtem ko smo se preje viški direktorji sestali najmanj dvakrat letno z vodstvom občine, jaz do danes ne bi poznal župana, če ne bi to izrecno hotel sam. Obljubil mi je obisk, pa žal dosedaj tega še ni storil. Menim, da bi moral več pozornosti nameniti tudi normalnim podjetjem in se manj ubadati z izgubarji. Ti potem vedno računajo na občinsko pomoč. Če pa bi bila skrb občinskih mož enakomerno razporejena med vse gospodarske subjekte, bi gospodarstvo prav gotovo stalo na bolj trdnih nogah. Saj tudi dobra podjetja potrebujemo določene usmeritve, da bi bila lahko še boljša.«

V Podjetju za urejanje hudournikov je okrog 170 zaposlenih. Imajo zelo dobro strokovno sestavo, saj je ob magistru hudourniških znanosti, še 17 diplomiranih inženirjev ter 20 tehnikov. Dejansko so vsi specialisti, saj edini znajo skrbeti za varovanje pred poplavami in ujami, ki jih povzročajo v Sloveniji nad osem tisoč kilometrov hudournikov, pred snežnimi plazovi in tudi pred erozijskim delovanjem ob prometnicah. Za to pa imajo na voljo desetkrat manj sredstev kot v razvitih evropskih državah. »Ko je še obstajala OVS Ljubljana – Sava smo v viški občini, še posebej pa v Polhograjskih Dolomitih, izvedli celovito revitalizacijo in obnovo hudourniških objektov. Uredili smo tudi vsa zaplavna zemljišča. Zato ta del občine ni doživel poškodb ob znanih ujmah 1. novembra 1990. leta in letošnjega oktobra. Da bi imeli urejene prav vse hudourniške objekte, smo oskrbeli tudi erodirana območja v Mačkovem in Jernejčkovem grabnu, na Mali vodi ter sanirali zemeljski plaz nad Zalogom.«

To pa je znatno manj kot v preteklih letih.

»Razumljivo. Od 1. novembra 1990. leta smo predvsem odpravljali posledice ujeme, ki je divjala na Idrijskem in Cerkljanskem, kjer se je sprožilo vrsto zemeljskih plazov, v porečju Selšice, Bistričice in Kamniške Bistrice in zgornje Savinjske doline. Lani smo opravili za 200 milijonov tolarjev del, letos pa kar za 700 milijonov. Dela smo izvedli z nadčloveškim naporom vseh zaposlenih in velikim razumevanjem vseh drugih zunanjih sodelavcev. Našega prvega magistra smo bili zato še toliko bolj veseli, saj je Aleš Horvat imel tudi glavno skrb za sanacijo vseh teh velikih poškodb.«

V dveh letih se je močno spremenila filozofija urejanja in izgradnje hudourniških objektov. Bo to vplivalo tudi na postavitev zadrževalnika Božna?

»Ljubljana je imela v preteklih 35 mesecih izjemno srečo. Če bi 1. novembra 1990. leta bili oblaki le 200–300 m nižji, bi se večina vode zgrnila prav na pobočju Polhograjskih Dolomitov. Takrat so v Murglah sicer že imeli vodo do pragov, dodatnih 20–30 cm vode, pa bi pomenilo pravo katastrofo. Zato opozarjamo, da je še vedno osnovna naloga vseh odgovornih, zaščita Ljubljane pred visoko vodo Gradaščice. Lahko bi to opravil vzdrževalnik Božna, lahko tudi več manjših zadrževalnikov. V vsakem primeru, pa se bo potrebno odločiti, kaj bomo naredili, da se bomo obvarovali pred vodno katastrofo.«

Omenili ste nezanimanje občinskega vodstva za vašo dejavnost. Kje se še srečujete s takim nezanimanjem?

»Stvari morda nista povsem primerljivi, a povedati moram, da imamo velike težave z nakupom mehanizacije. V Sloveniji izdelujemo le rovokopace in nakladalce, nimamo pa buldožerjev, bagrov, pakov, itn. Po te stroje moramo na Zahod, kar pa močno podraži nakup. Ves čas pa govorijo o nezaposlenih, o tovarnah, ki nimajo kaj delati, itn. Kot sem že dejal, čas je, da se vsi bolj posvetijo uspešnim kolektivom in pomagajo potegniti gospodarsko krivuljo navzgor.«

STANE JESENOVEC

Tudi v hudourništvu uporabljajo v zadnjem času pristope in materiale, ki so bolj prijazni okolju. Tako so n.pr. pri Prušnikovi domačiji nad Savinjo uporabili za varovanje brega pred deročo vodo leseno kašto, za zaščito brežine pred površinskim delovanjem vode zatravitev in vrbov poplet, strugo hudourniškega Pršnikovega grabna pa so utrdili s kamnito pregrado iz avtohtonega kamenja. (Foto: S. J.)

IZ POLHOVEGA GRADCA

Graščina bo zaživela

Polhograjska graščina dobiva vse lepšo podobo in kmalu bo tudi zaživela. Občinski izvršni svet je že dal soglasje za oddajo teh poslovnih prostorov

v najem in sicer namensko za izvajanje likovne dejavnosti in dejavnosti humanističnega centra za obdobje dveh let z možnostjo podaljšanja. Tako bo zavod Polhograjska graščina sklenil z najemniški pogodbo, tako pridobljena sredstva pa bo uporabljal izključno za nadaljevanje obnovitvenih del in obratovanje objekta na kompleksu graščine.

VNANJE GORICE

Nova srečanja v vrtcu

Vezi med starši, hitnikom Janezom in vzgojiteljicami našega vrtca se krepijo. To spodbudno in posnemajna vredno novico potrjujejo tudi zunanja znamenja – stene, katere smo skupaj prepletkali. Verjmite, ni bilo težko, je pa sedaj vsem bolj lepo...

Obnovljena učilnica na Griču spet sprejema otroke in odrasle. Zabetonirana in plastificirana tla, z lesom obložene in prepletkane stene, nova tabla, luč in oblačniki. To bo gotovo ugodno vplivalo na skupno bivanje v tem prostoru.

Iskrena zahvala vsem vidnim in nevidnim dobrotnikom.

Brezovica

Ustanovili smo odbor za postavitev obeležja pogrešenih z brezovske fare. Sorodnike vabimo, da pripravijo podatke. Naknadno pa bomo sporočili, kdo jih zbira.

NOTRANJE GORICE

Sukarsko martinovanje

Na pobudo nas gasilcev bo v soboto, 14. novembra, krst mladega vina.

Gospod župnik Janez pa nam bo predstavil našega farnega patrona Martina.

Lovci, domači igralci, učiteljice, vzgojiteljice in ostali krajevni veljaki pa se bodo z nami pogovarjali o skupni zadevi, skoraj vsaki.

Pridite torej ob 19. uri v Zadrufni dom, ne bo vam žal, saj bo med vragolijami igralcev KUD Janez Jalen ansambel Tomaža Novaka igral.

Dramska skupina pri KUD Janez Jalen iz Notranjih Goric študira novo komedijo in vas vabi na predstavo doma in po gostovanjih.

Drago Stanovnik

ZAKAJ TAKO?

Bombice v garažah

V garažah v Trnovem se dogaja marsikaj in očividci opozarjajo na nered, poškodovane garazne naprave in podobno. Še posebej pa opozarjajo na najnovejšo »zabavo« mladoletnikov: podtikanje bombic v prezačevalnike v garažah. Nekateri sicer menijo, da gre za manjše prekrške in bi bilo dobro zapreti oko in počakati, če se bo to ponavljalo. Vendar temu ni tako. Kaj pa če se bodo spomnili in prihodnjic prezkusili močnejši eksploziv?

V časopisih beremo o številnih nesrečah otrok, ki so se igrali z orožjem in eksplozivom. Viškogradska policija je še posebej opozorila, na vzbujajočo skrb zaradi porasta mladoletniškega kriminala in pri tem postavlja na prvo mesto območje krajevne skupnosti Trnovo. V luči teh opozoril smo postali pozorni tudi na te, za sedaj še drobne dogodke, ki pa že povzročajo škodo, lahko pa se iz teh negativnih pojavov razvijejo hudo resne stvari. Prepričani smo, da največ lahko naredijo starši s stalnim opozarjanjem otrok in tudi nadzorstvom, kaj počenjajo. Represivni ukrepi so že naslednja faza, do katere bi bilo, da sploh ne bi prišlo. Zato »razstreljevanje« z bombicami le ni tako nedolžno, kot bi se zdelo na prvi pogled.

LASTNIKI GARAŽ

PREDSTAVLJAMO VAM NAŠ KRAJ:

Srednja vas pri Polhovem Gradcu je gotovo ena najmlajših vasi v širši ljubljanski okolici, saj je prav zacvetela šele v zadnjih dvajsetih letih. Pred drugo svetovno vojno je bila tu, kot vedo povedati starejši krajanji, komajda peščica hiš, ki bi ji težko rekli vas. Nemara prav od tu tudi njeno ime – Srednja vas, saj je vzniknila prav na sredi med stariimi naselji, Polhovim Gradcem, Dvorom in Dolenjo vasjo.

Odkar so v Srednji vasi jeseni leta 1977 zgradili vodovod, decembra istega leta pa obnovili električno omrežje v gornjem delu vasi, se, kot pravijo nekateri, ni kaj posebnega dogajalo v tem kraju. Složno pa so Srednjevaščani spet strmili svoje moči pred kakimi petimi leti, ko je kmetu Kršinarju pogorelo gospodarsko poslopje. S solidarnostno akcijo so mu ga pomagali obnoviti.

Veliko povpraševanja po telefonu

Ena od nalog, ki tačas tarejo krajanje Srednje vasi, je prav gotovo telefon. V vasi, ki šteje prek trideset hiš, premorejo le kakih deset telefonskih števil, zato je povpraševanje po telefonskih priključkih, razumljivo, veliko.

»Interesentov za telefon je vsaj še kakih petnajst, če že ne dvajset. Vendar pa zavoljo preobremenjenosti centrale v Polhovem Gradcu ta hip ni na voljo novih telefonskih števil. Morda bo kaj čez dva ali tri leta,« ve povedati domačin Janez Kovač.

Sobesednik, ki je eden od treh obrtnikov v kraju, nas je opozoril tudi na nerešeno vprašanje kanalizacije v kraju.

»Zdaj gredo vse odplake v greznice, ker pač še nimamo urejene kanalizacije. Na vso srečo do